QARSHI DAVLAT TEXNIKA UNIVERSITETI
QDTU

INNOVATSION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026
№1

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

1-jild
1-son
yanvar, 2026

January, 2026
Volume 1
Number 1

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Electronic scientific and practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o'rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas'ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko'chasi 225-uy Tel.: +998 (75) 221 09 23
+998 (93) 902 72 63
Faks: +998 (75) 221 1395
innoeconomic@kstu.uz

"Innovatsion iqtisodiyot" ilmiy - amaliy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko'rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)
Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)
Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)
Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)
Kusainov Xalel Xaymullievich – i.f.d., professor, akademik (Qozog'iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)
Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)
Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)
Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do'stligi universiteti)
Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)
Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)
Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)
Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)
Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do'stligi universiteti)
Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)
Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)
Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik
Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor
Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor
Xatamov Ochildi Qurbonovich- i.f.d., professor
Fayziyeva Shirin Shodmonovna- i.f.n., professor
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna - i.f.n., professor
Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent
Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor
Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent
Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Samiyeva Gulnoza Toxirovna-i.f.f.d., (PhD), dotsent
Aliqulov Azamat Tuyg'unovich -i.f.f.d., (PhD), dotsent
Aminov Fazlitdin Baxadirovich- i.f.n., dotsent
Xo'jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent
Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent
Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)
Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)
Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X
ojs.kstu.uz

Учредитель:
Каршинский государственный технический университет
Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук, профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц **в** электронной форме и публикуется через официальный сайт журнала.

Адрес редакции:
180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23
+998 (93) 902 72 63
Факс: +998 (75) 221 1395
E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал «Инновационная экономика» включён в перечень национальных научных изданий на основании решения Президиума Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 5 апреля 2025 года № 369**.**

В журнале публикуются статьи по следующим рубрикам:

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:
Международные члены Совета редколлегии:
Овчиников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик (Южный федеральный университет, Россия)
Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор (Белорусский национальный технический университет)
Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор, (Кубанский государственный университет)
Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский государственный университет)
Кусаинов Халел Хаймуллиевич - д.э.н., профессор, академик (НААН Республика Казахстан)
Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор (Таджикистанский аграрный университет им. Ш. Шотемура)
Гибадуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент (Национальный исследовательский университет «Московский энергетический институт»)
Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник (Российского университета дружбы народов имени П.Лумумби)
Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент (Финансовый университет при Правительстве РФ)
Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент (Финансовый университет Правительство РФ)
Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н., профессор (Национальная академия наук Республики Таджикистан)
Перская Виктория Вадимовна – д.э.н., профессор (Финансовый университет при Правительстве РФ)
Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова)
Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор (Финансового университета Российской Федерации)
Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского университета дружбы народов имени П. Лумумби)
Незамайкин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГГУ)
Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)
Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)
Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем управления РАН)
Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский экономический университет имени Г.В. Плеханова)
Члены Совета редколлегии:
Гулямов Саидахрор Саидахмедович – д.э.н., профессор, академик
Пардаев Мамаюнус Каршибоевич – д.э.н., профессор
Навруз-зода Бахтиёр Негматович – д.э.н., профессор
Хатамов Очилди Курбанович – д.э.н., профессор
Файзиева Ширин Шодмоновна – к.э.н., профессор
Жумаева Гулрух Журакуловна – к.э.н., профессор
Эгамбердиева Салима Раимовна – к.э.н., доцент
Еркаева Гулбахор Панжиевна – к.э.н., профессор
Якубова Шамшинур Шухратовна – д.э.н., (DCs), доцент
Амиркулов Шухрат Олимович – д.ф.э.н., (PhD), доцент
Самиева Гулноза Тохировна – д.ф.э.наук., (PhD), доцент
Алигулов Азамат Туйгунович – д.ф.э.н., (PhD), доцент
Аминов Фазлитдин Бахадирович – к.э.н., доцент
Хужакулова Нигора Рустамовна – д.ф.э.н., (PhD), доцент
Туробов Шерзод Алишерович – д.ф.э.н., (PhD), доцент
Алимова Муниса Юльчиевна – д.ф.э.н., (PhD), доцент
Эргашева Насиба Рахматуллаевна – д.э.н., (DCs), доцент
Бобокулов Санжар Бахромкулович – д.ф.э.н., (PhD), доцент
Джалилов Рахмонкул Хамидович – д.ф.э., (PhD), доцент
Номазов Бахром Бобомуродович – д.ф.э.н., (PhD), доцент
Алимханова Нигора Алимхановна – д.ф.э.н., (PhD), доцент
Джанузаков Мирзабек Кулмаматович – д.ф.э.н., (PhD), доцент
Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна – д.ф.э.н., (PhD)
Турсунова Азиза Хошимовна – д.ф..э.н., (PhD)
Холлиев Шерали Бахтиёрович – д.ф.э.н., (PhD)

Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti

Economy of the region and industry

Экономика региона и отрасли

UDK: 332.1:338.47:339.5
https://doi.org/10.70769/3030-315X.II.1.1.2026.13

O‘ZBEKISTONDA EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHDA LOGISTIK XIZMATLARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI

Alimova Munisa Yulchiyevna
Toshpo‘latov Asilbek Bahtiyorovich

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЛОГИСТИЧЕСКИХ УСЛУГ В ПОВЫШЕНИИ ЭКСПОРТНОГО ПОТЕНЦИАЛА УЗБЕКИСТАНА

Алимова Муниса Юлчиевна
Тошпулатов Асилбек Бахтиярович

THEORETICAL FOUNDATIONS OF USING LOGISTICS SERVICES TO ENHANCE THE EXPORT POTENTIAL OF UZBEKISTAN

Alimova Munisa Yulchiyevna
Toshpulatov Asilbek

Received: January 2, 2026 Revised: January 6, 2026 Accepted: January 11, 2026 Published: February 1, 2026

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekistonda eksport salohiyatini oshirishda logistika xizmatlaridan foydalanishning nazariy asoslari va amaliy mexanizmlari tadqiq etilgan. Tadqiqotda logistika xizmatlarining milliy iqtisodiyotdagi o‘rni, eksport jarayonlaridagi ahamiyati hamda transport, omborxona, bojxona va axborot-logistika tizimlarining samaradorlikka ta’siri tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari eksportga yo‘naltirilgan ishlab chiqarishni rivojlantirish, logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish hamda xalqaro logistika koridorlaridan samarali foydalanish bo‘yicha ilmiy-amaliy xulosalar va takliflarni shakllantirish imkonini beradi.

Kalit so‘zlar: logistika xizmatlari, eksport salohiyati, ta’minot zanjiri, transport logistikasi, omborxona logistikasi, bojxona logistikasi, logistika infratuzilmasi, tashqi savdo, milliy iqtisodiyot, raqobatbardoshlik.

Аннотатsiя: В данной статье исследуются теоретические основы и практические механизмы использования логистических услуг в повышении экспортного потенциала Узбекистана. В ходе исследования проанализирована роль логистических услуг в нatsiональной экономике, их значение в экспортных процессах, а также влияние транспортных, складских, таможенных и информatsiонно-логистических систем на повышение эффективности. Результаты исследования позволяют сформировать научно-практические выводы и рекомендatsiи, направленные на развитие экспортно-ориентированного производства, модернизаtsiю логистической инфраструктуры и эффективное использование международных логистических коридоров.

Ключевые слова: логистические услуги, экспортный потенциал, цепь поставок, транспортная логистика, складская логистика, таможенная логистика, логистическая инфраструктура, внешняя торговля, нatsiональная экономика, конкурентоспособность.

Abstract: This article examines the theoretical foundations and practical mechanisms of using logistics services to enhance the export potential of Uzbekistan. The study analyzes the role of logistics services in the national economy, their importance in export processes, as well as the impact of transport, warehousing, customs, and information logistics systems on improving efficiency. The research findings contribute to the development of scientific and practical conclusions and recommendations aimed at promoting export-oriented production, modernizing logistics infrastructure, and ensuring the effective use of international logistics corridors.

Keywords: logistics services, export potential, supply chain, transport logistics, warehousing logistics, customs logistics, logistics infrastructure, foreign trade, national economy, competitiveness.

KIRISH

Milliy iqtisodiyotda keyingi yillarda logistika xizmatlarini tubdan isloh qilish va eksportga yo‘naltirilgan ishlab chiqarishni rivojlantirishga qaratilgan muhim vazifalar amalga oshirilmoqda. Natijada mamlakatimizda mahsulotlar ishlab chiqarish

va eksport qilish salohiyati sezilarli darajada oshdi. Mamlakatimiz Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev ta'kidlab o'tkanlaridek: "Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining 132 ming tonnasi qayta ishlanib, 100 million dollarlik tayyor mahsulot eksport qilindi. 724 ming tonna ho'l meva chetga sotildi va bu yurtimizga 856 million dollar xorijiy valyuta keltirdi. Holbuki, ilgari ming-ming tonna turli shirin-shakar mevalarimiz dalada qolib, chirib ketar, isrof bo'lardi, eng yomoni, uvol bo'lar edi" [1].

Mamlakatimiz bir necha asrlar davomida Yevropa va Osiyoni tutashtirib turgan savdo sotiq yo'lining markazida joylashgan. Ammo XVI -XVII asrlarda dengiz transportining rivojlanishi "Buyuk ipak yo'li"ning ahamiyati pasayishiga sabab bo'ldi. XX asr oxiri XXI asr boshlariga kelib Xitoy, Hindiston va Janubiy Koreya kabi Osiyo davlatlarining rivojlanishi va ularning jahon bozoriga kirib borishi yangi zamonaviy Buyuk ipak yo'liga bo'lgan talabni ortishiga olib kelmoqda. O'zbekiston Buyuk ipak yo'lining qoq markazida joylashgan bo'lib, G'arb va Sharq, Janub va Shimol tomondan Yevropa va Osiyoni bog'lovchi qisqa koridor yo'llariga ega.

Logistika haqidagi tushunchalar hozirda ko'plab ta'riflarda mavjud bo'lib, bu uning moddiyatini, barcha tomonlari va chuqurliklaridan bexabarligini ko'rsatadi. Boshqa tomondan, bir vaqtning o'zida bir nechta ta'riflarning mavjudligi ushbu faoliyat sohasining mohiyati, mazmuni va ahamiyatini to'liqroq tushunish imkonini beradi. Logistika - bu xaridlar, ishlab chiqarish, sotish va tarqatish kabi harakatlarni talablar bilan sinxronlashtiradigan boshqaruv. Eng asosiy shaklda logistika murakkab operatsiyani rejalashtirish va bajarishni anglatadi. Bu uzoq muddatli va qisqa muddatli logistika boshqaruvini o'z ichiga olishi mumkin.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Logistika va uning faoliyati bo'yicha ko'plab ilmiy ishlar qilingan, kitoblar yozilgan va ta'riflar berilgan. Yevropalik iqtisodchi olimlardan biri I.N.Buzdalov fikricha: "Logistika – bu rejalashtirish, transportda tashish, saqlash va boshqa materiallarni harakatlarini boshqarish va nazorat qilish, ishlab chiqarish korxonasigacha material va xomashyolar xarakatlanish jarayonlarini takomillashtirish, hamda tegishli axborotlarga ishlov berish, etkazib berish va saqlashdir" deb ta'rif bergan.

Ushbu ta'rifni tahlil qiladigan bo'lsak, bozor iqtisodiyoti sharoitida logistika faoliyati barcha bozor munosabatlariga xizmat ko'rsatishi deyarli imkonsizdir. Masalan, davlatning barcha mintaqalari bir xil darajada rivojlanmagan, ba'zi hududlarda o'zaro oldi-sotdi va boshqa bozor munosabatlarida logistika faoliyatining ishtiroki yaxshi rivojlanmagan.

O'zbekistonlik iqtisodchi olim Q.A.Dadaboyevning fikricha: "Logistika – mahsulotlar oqimini boshqarish, xomashyo bilan ta'minlashdan boshlab, to oxirgi iste'molchiga tayyor mahsulot etkazib berilguncha, shu bilan birga, materiallar harakatiga yordam qiluvchi moliyaviy va axborot oqimigacha bo'lgan jarayonlarni o'z ichiga oladi" deya ta'kidlab o'tgan.

Logistika boshqaruvi ta'minot zanjirining bir qismi bo'lib, u tovarlarni samarali saqlash va ularni kelib chiqish joyidan yakuniy manzilga (iste'mol nuqtasi) tashishni rejalashtirish, amalga oshirish va nazorat qilishni o'z ichiga olishi keltirib o'tilgan. Hozirda logistika turlari ham mavjud bo'lib, bu logistika sohasini takomillashuviga turtki bo'ladi, desak mubolag'a bo'lmaydi.

O'zbekistonlik iqtisodchilardan D.M.Umarova, M.A. Bo'ronovalarning fikricha: "Logistika – moddiy va axborot oqimlarini, ularning birinchi manbaidan to oxirgi iste'molchigacha bo'lgan harakatini boshqarish, rejalashtirish va tashkil etishdir deb ta'rif berishgan [2].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot O'zbekistonda eksport salohiyatini oshirishda logistika xizmatlaridan foydalanishning nazariy asoslari va amaliy mexanizmlarini kompleks yondashuv asosida o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida miqdoriy va sifat tahlil usullarini uyg'unlashtirgan aralash metodologik yondashuv qo'llanilgan. Mazkur yondashuv logistika xizmatlarining eksport jarayonlaridagi iqtisodiy mazmunini chuqur tahlil qilish, shuningdek ularning rivojlanish dinamikasini statistik ko'rsatkichlar asosida baholash imkonini beradi. Shuningdek, tadqiqotda logistika xizmatlarining eksport samaradorligini oshirish, transport va tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish hamda milliy mahsulotlarning tashqi bozorlardagi raqobatbardoshligini kuchaytirishdagi roli tahlil qilinadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Logistika - bu tovarlar, xizmatlar, moliya, axborot oqimini boshqarish. Ammo nafaqat - logistikani muvaffaqiyatli biznesning haqiqiy falsafasi deb atash mumkin. Logistikani uning faoliyatidagi funksionalligi, miqyosi va ta'sir etuvchi resurslar bo'yicha ko'rib chiqish mumkin. Masalan: birinchi tasnifni batafsil ko'rib chiqadigan bo'lsak logistika o'zining funktsional imkoniyatlariga ko'ra quyidagi turlarga bo'linadi:

Ishlab chiqarish. Korxona ichida ishlaydigan logistika turi. Moddiy resurslarni taqsimlash uchun javobgarlikni yuklash.

Marketing. Mavjud mahsulot yoki xizmatni boshqarish. Bir turdagi marketing qisman boshqariladi (masalan, mahsulot ko'rinishini boshqarish yoki hajmini belgilashda).

Ombor. Ombor operatsiyalarini samarali boshqarish, omborlarni tanlash.

Transport. Tashish usuli, transport vositasi, marshrut va boshqalarni tanlash.

Bojxona. Chegara orqali tovarlarni tashish, import va eksport bilan ishlash, moliyaviy hujjatlar bilan ishlash.

Moliyaviy. Korxonada moliyani optimallashtirish uchun javobgarlikni oshirish.

Turist. Marshrutlarni tashkil etish, aviakompaniyalar, mehmonxonalar va boshqalar bilan ishlash samaradorligini oshirish.

Integratsiyalashgan deyilganda, yuqoridagilarning barchasini boshqaradi.

Milliy iqtisodiyotning yirik tarmoqlari eksportida logistik zanjiri qishloq xo'jalik majmuasining quyi tarmog'i hisoblanadi. Bu soha o'z ichiga meva-sabzavot etishtiruvchi xo'jaliklar, ilmiy tadqiqot institutlari, ularning filiallari, urug'chilik tajriba

stansiyalari, meva-sabzavotlarni qayta ishlash korxonalari va ularni sotish bilan shug‘ullanuvchi bir qator savdo va eksport kompaniyalarini qamrab oladi. Iqtisodiyotning transformatsiya qishloq xo‘jalik tarmog‘i eksportida ishlab chiqarish samaradorligini yuksaltirish hamda uning logistikasini bevosita ushbu sohani takomillashtirishning kompleks amalga oshirish usullarini ishlab chiqish hozirgi kunda dolzarb muammolardan hisoblanadi.

Logistika talablarini bajarishning muhim sharti bo‘lib mahsulotni tayyorlash, omborga joylashtirish, tushirish, yuklash va jo‘natishga ketadigan xarajatlarni kamaytirish logistik yo‘laklarni qidirish hisoblanadi.

Logistik boshqaruv mexanizmining rivojlanishi va tatbiq etilishi, doimo, moliyaviy zaxiralarni va boshqa turdagi resurslarni jalb etish bilan bog‘liq. Logistik tizimning hamma bo‘g‘inlarini ishlash samaradorligiga va bunda erishiladigan resurslar iqtisodiga umuman iqtisodiy islohotlarning samaradorligi, bozor munosabatlarining rivojlanishi bog‘liqdir.

Logistik amallar va xizmatlar xilma - xilligi xizmat ko‘rsatish bo‘yicha tashkilotlarning imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirish imkonini beradi. Ilgari faoliyat ko‘rsatgan ulgurji savdo bazalari va tashkilotlari kompleks xizmat ko‘rsatuvchi vositachi tashkilotlarga aylanishmoqda, ular korxonalarga turli xil logistik xizmatlar ko‘rsatishadi.

Logistika xom ashyo va materiallar harakatining har bir bosqichida moddiy oqimlarning ishlashini ta’minlash va tashkil etishni anglatadi.

Logistika tizimning uchta funksiyasi mavjud:

- integratsiyalashuvchi – mahsulot harakati jarayonini bir butun jarayon sifatida tashkil etadi;
- tashkillashtiruvchi – mahsulot harakati qatnashchilarini o‘zaro kelishilganligini ta’minlaydi;
- boshqaruvchi – mahsulot o‘tkazuvchi tizim parametrlarini belgilangan chegarada ushlab turadi.

Logistika jarayonlarini takomillashtirish uchun ko’riladigan barcha chora-tadbirlar logistika xizmatlariga xizmat ko'rsatishning maqbul darajasini belgilashni, xizmat ko'rsatish standartlari xizmatlari doirasini, xizmatlarni loyihalashni, xizmat ko'rsatish jarayonini tashkil etish va amalga oshirishni o‘z ichiga oladi.

Tayyor mahsulotlar eksportida logistikaning rivojlanishi birinchi navbatda mahsulot harakati bilan bog‘liq bo‘lgan vaqtinchalik va moliyaviy xarajatlarini kamaytirishga intilish bilan bog‘liq. Shu bilan birga tayyor mahsulotlari eksportida logistikaga bo‘lgan qiziqishning ortishi birqancha omillarga bog‘liq: Bozor munosabatlariga o‘tish davrida meva-sabzavot mahsulotlari eksportida logistikaning dolzarbligini aniqlab beruvchi beshta omilni ajratish mumkin:

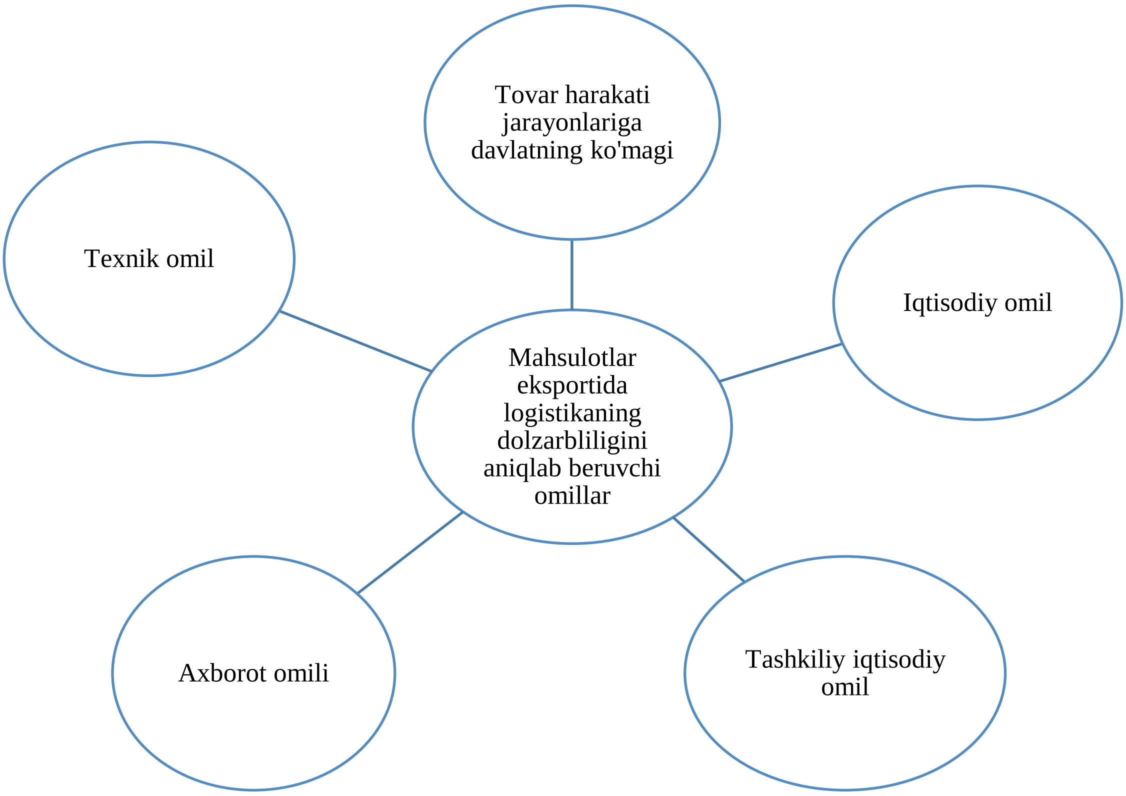

1.1-rasm. Logistikaning dolzarbligini aniqlab beruvchi omillar [3]

- iqtisodiy omil. Hozirgi vaqtda ishlab chiqarish xarajatlari va moliya xarajatlarini kamaytirish imkoniyatlarini qidirish asosiy o‘ringa qo‘yilmoqda. Logistika mahsulot ishlab chiqaruvchi va iste’molchilarning iqtisodiy qiziqishlarini bog‘lash imkonini beradi.

- tashkiliy - iqtisodiy omil. Iqtisodiyotda tovar aylanishi jarayonlarini amalga oshiruvchi yangi tizimning vujudga kelishi va rivojlanishi davomida, boshqaruv va koordinatsiyaning integratsion tizimlari, hamda ishlab chiqaruvchi, korxonalar, iste’molchilar, omborlar va transportning o‘zaro ta’sirining logistik

jarayonlarini ta'minlash tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda.

- axborot omili. Bozor munosabatlari sharoitida axborot aloqalarining rivojlanishiga koʻmaklashadi, ular bozor munosabatlarining sababi va natijasi boʻlib, bir – birlarini oʻzaro toʻldirib boradi.

- texnik omil. Bu omil logistikani tizim sifatida oʻrganadi, uni boshqarish obyektlari va subyektlari transport, ombor xoʻjaligi, saqlash va boshqarishni kompyuterlashtirishda zamonaviy innovatsion texnologiya yutuqlarini qoʻllash asosida rivojlanadi.

Darhaqiqat, logistikaning boshqa yana koʻp turlari ham mavjud. Ma'lumotlarni yangi, eski, kiritish,oʻchirish, oʻzgartirish, yangilash, axborot va axborotni samarali tarqatish uchun javobgarlik, logistikani tashkilot samaradorligining ajralmas qisimlaridan biriga kiritib, ajralmas bo'lagi desak ham bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bozor iqtisodiyoti sharoitida mamlakatimizda mebel ishlab chiqaruvchi korxonalar ish jarayonida mavjud logistika tarmogʻi muammolari iqtisodchi olimlar, muhandislar, menejerlar, tadbirkorlarning e'tiborini oʻziga qaratmoqda. Xorij tajribasini oʻrganilganda shularga e'tibor berganimizda, ba'zi rivojlangan mamlakatlarda eksport amaliyotlarida logistika xizmatlari muammolari va ularning echimlari davlat darajasida hal qilinadi. Bu tizimlar xom-ashyo xarid qilinishidan tayyor mahsulotni iste'molchiga etib borgunicha tovar harakati ustidan nazoratni amalga oshiradi. Bu hozirda mamlakatimizda ustuvor vazifalardan biri boʻlib turgan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantiradi.

Mahsulotlar eskport amaliyotida logistika xizmatlairning joriy qilinishi jumladan transport logistikasi temir yoʻl, avtomobil va aviatsiya transportini yanada rivojlantirish, yuk tashish boʻyicha ular tomonidan koʻrsatilayotgan xizmatlar darajasi va sifatini oshirish, jahon bozorlariga chiqish uchun istiqbolda yangidan yangi xalqaro koridorlar loyihalarini ishlab chiqish globalizasiya jarayonlari avj olgan bir davrda, rivojlangan yoki rivojlanayotgan davlatlar uchun ham multimodal logistika markazlarini rivojlantirishda oʻz ahamiyatini tashuv usullaridan foydalanish, transport klasterlarini yaratish, sanoat erkin iqtisodiy zonalar va logistik klasterlar loyihalarini ishlab chiqishda ularning moddiy-texnika bazasini mustahkamlash, xalqaro logistika markazlarini barpo etish, xalqaro ahamiyatdagi avtomobil yoʻllarini, yoʻl boʻyidagi zarur infratuzilmani qurish va rekonstruksiya qilish, logistika sohasida yurtimizda dolzarb masala hisoblangan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishiga bevosita ijobiy ta'sir qiladi.

Oʻzbeksiton iqtisodiyotida bozor munosabatlarini taraqqiy topishi iqtisodiy islohotlarning chuqurlashuviga va tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishiga, moliyaviy qiyinchiliklari mavjud korxona va tashkilotlarning zarur texnika-texnologiyalarga boʻlgan talabani qondirishning molyaiviy mexanizmi sifatida asosiy manbalaridan biri boʻlib kelmoqda. Mamlakatimizning uzoq va davomli manfaatlari taqoza etgan holatlarda va keskin vaziyatlardan chiqish ular tugʻdiradigan muommolarni hal etish zarur boʻlganda iqtisodiyotni davlat tomonidan boshqaruvni usullari qoʻllanadi va bunday usul oʻzin toʻla oqlab kelmoqda. Hozirgi kunda real sektorda mebel ishlab chiqaruvchi korxonalar ham oʻz mehnat, moddiy va pul mablagʻlarini koʻproq ijtimoiy va moliyaviy samaraga erishishdir. Mebel ishlab chiqaruvchi korxonalar boshqaruv organi strukturasi shunchalik darajada egiluvchan va boʻlishiga erishish kerakki, bu natijada boshqaruv sistemasida qaror qabul qilish va uni oshirish samaradorligini oshirishdan iborat.

Logistika faoliyatining mazmuniga zamonaviy talqindagi ta'rif ishlab chiqildi va unga koʻra, logistika faoliyati – bu faqat moddiy va axborot oqimlarini, ularning birinchi manbaidan to oxirgi iste'molchigacha boʻlgan harakatini boshqarish, rejalashtirish va tashkil etishdan tashqari, mahsulotni etkazib berishda tez va sifatli darajada etkazish hamda uning xarajatlarini kamaytirish yoʻllarini izlab topishdir.

Mamlakatimizda ishlab chiqarilgan mebel mahsulotlarini sotish, eksport qilishda logistika tizimni rivojlantirish, qayta ishlash jarayoni samarali boʻlishini ta'minlash asosida rivojlanishini iqtisodiy, moliyaviy qoʻllab-quvvatlash mexanizmlarini ishlab chiqish maqsadga muvofiq.

Mamlakatimizda logistik xizmatlar xilma-xilligi bu mebel ishlab chiqarish tarmoqlarida korxonalarning imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirish imkonini bermoqda. Logistikaning rivojlanishi avvalombor, avtomobil va temir yoʻllarning rivojlangan tizimi, ularning samarali faoliyati ishlab chiqarishdagi umumiy xarajatlarini kamaytirishning muhim sharti va omili hisoblanadi.

Muallif (lar) haqida / Сведения об авторе / Author details

1. Alimova Munisa Yulchiyevna Qarshi davlat texnika universiteti, PhD, dotsent/ Алимова Муниса Юлчиевна, Каршинский государственный технический университет, PhD, доцент / Alimova Munisa Yulchiyevna, Karshi State Technical University, PhD, Associate Professor.
e-mail: munisaalimova8@gmail.com
ORCID: 0009-0007-2077-3640

2. Toshpoʻlatov Asilbek Bahtiyarovich, Qarshi davlat texnika unive magistranti/ Тошпулатов Асилбек Бахтиярович, магистрант Каршинского государственного технического университета/ Asilbek Bakhtiyarovich Toshpulatov, Master's student of Karshi State Technical University
e-mail: 0asiltoshpolatov7@gmail.com
ORCID: 0009-0008-7798-6556

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYHATI

1. Oʻzbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi.- T.: Oʻzbekiston, 2012.

2. Oʻzbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida 24 fevral kuni qishloq va suv xoʻjaligi sohasida joriy yilda amalga oshiriladigan ustuvor vazifalar muhokamasi yuzasidan videoselektor yigʻilishidagi ma'ruzasi.

3. Mirziyoyev Sh.M. 2022 yil 28 yanvardagi PF-60 sonli O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 — 2026-yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”

4. Mahsulot (ishlar, xizmatlar)ni ishlab chiqarish va sotish xarajatlarining tarkibi hamda moliyaviy natijalarni shakllantirish tartibi to‘g‘risida nizom”. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1999 yil 5 fevraldagi 54-sonli qarori ilovasi.

5. “Yuk va yo‘lovchi tashish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2019 yil 6 mardagi 4230-sonli PQ

6 2019 yil 12 apreldagi 305 – sonli vazirlar mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi Transport vazirligi huzuridagi transport va logistikani rivojlantirish muammolarini o‘rganish markazi faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida ”gi qarori

7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 29 iyuldagi “Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini chuqur qayta ishlash va oziq-ovqat sanoatini yana-da rivojlantirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-4406 sonli qarori

8. “Korporativ tuzilmalarda korporativ boshqaruv tizimini yana-da takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 176-sonli Qarori. 2014 yil 2 iyul

9. Гаджинский А. М. Основы логистики: учебное пособие. — М.: ИВЦ «Маркетинг», 1996

10. Tairova M.M. Tadbirkorlik logistikasining tashkiliy-boshqaruv jabhalari 2008y.

11. Karriyeva Ya.K. O‘zbekistonni jahon bozoriga chiqish uchun xalqaro yo‘laklardan foydalanishning logistiktransport muammolari.2004 y

12. Bo‘riyeva N.X. Qishloq xo‘jaligi tizimida logistika muammolarining tadqiqoti 08.00.14, -Toshkent 2005

13. Dadaboyev Q.A. Logistika. O‘quv qo‘llanma. – T.:TDIU, 2004.-160b

14. Асадуллина Н. Р. Формирование концепции логистического подхода в управлении отраслевым комплексом в условиях модернизatsiи экономики. — Ташкент: Фан, 2008. — 174 с.

15. www.soliq.uz - Rasmiy axborot sayti

16 . www. Uzdaily.com - Rasmiy axborot sayti

17. www.bojxona.uz/uz rasmiy sayti.

18. www.uzlex.uz - Rasmiy axborot sayti

19. www.ula.uz - axborot sayti

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X